

SIMEON LAAT LOS

Serie Natuurlijk Niet. Hopelijk Wel.

De klank van hoop

Twee weken geleden bereidden we deze dienst voor hier in deze ruimte. Thomas Johannsen was er ook van het Genetic Choir samen met andere koorleden en gaf een workshop. Iemand zei over een van de klankoefeningen die we deden dat het nogal somber klonk. Dat vond ik ook: de grote ruimte van deze kerk met maar twintig mensen erin, die ieder een klank voorbrachten. Prachtig, zeker, maar ook in mijn oren klonk het eerder droevig dan opgewekt.

Nu is hoop misschien ook niet per se vrolijk. Václav Havel schreef er mooie woorden over, die beroemd zijn geworden en u vast al kent. Hij schreef dat hoop een kwaliteit is van de ziel. Hoop is niet gebaseerd op de werkelijkheid. Hoop is niet dat je op basis van resultaten uit het verleden meent dat het dit keer ook wel goed zal komen. Het is ook niet het Pippi Langkous-optimisme: ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan. Optimisme en een positief gemoed zijn prachtige eigenschappen en ik wou dat ik die in rijke mate bezat ook, alleen hoop is nog iets anders.

Hopen betekent niet de werkelijkheid afdekken zodat je de narigheid even niet ziet. Hoop kan tevoorschijn komen waar we eerlijk durven zijn over wat er is in onze leven en in deze wereld. Het leven is anders bedoeld, zegt de hoop. Hoop heb je nodig in situaties waar voor optimisme geen grond is. Waar je redelijkerwijs niet kunt verwachten dat de dingen zich ooit nog ten goede zullen keren. Waar enkel scherven zijn, geen bouwstenen. Alleen een muur, geen opening.

Hoop gaat over situaties die onmogelijk lijken. En eigenlijk ook zijn. Het is niet gebaseerd op de werkelijkheid. En daarom is het hoop niet zo goed in woorden te vangen. Misschien wel in klank. Misschien kunnen we op het spoor komen hoe hoop klinkt, waar het zit in ons lichaam.

(Hier volgt een miniworkshop vrij stem geven door Thomas Johannsen van het Genetic Choir)

Hoop en loslaten

We lazen over de oude Simeon die baby Jezus in zijn armen neemt en in een lofzang uitbarst. Ja, we hebben Kerst even overgeslagen, het kindje is er al, deze Vierde Advent. En baby Jezus gaat mee naar de tempel zoals de wet dat voorschrijft en daar ziet Simeon dat kind. Hij windt er geen doekjes om: 'mijn ogen hebben uw heil gezien'. En dan is hij klaar om te gaan. 'Nu laat u Heer uw dienaar in vrede heengaan, zoals u hebt beloofd,' zegt hij.

Iedere avond worden die woorden gezongen in kloosters bij de completeen. Ik zong het zelf voor het eerst bij de zuster in Megen. Niek Schuman had ons als theologiëstudenten daar mee naar toe gekomen. Het was mijn eerste kennismaking met een klooster. Niek moedigde ons aan om zeker mee te zingen. Dus dat deden we. Daar proefde ik voor het eerst hoe rustgevend die woorden zijn. Het zijn woorden die je in staat stellen de dag los te laten, of in Simeons geval zelfs het leven.

Toegegeven, Simeon lijkt een wat eindimensionaal karakter. Het lijkt een beetje bombastisch, al die samengebalde hoop in dat ene kind? Hij houdt die baby vast en kan in vrede heengaan. Wat er gebeurt tussen Simeon en dat kind ontgaat me een beetje. Kan het niet een onsje minder? Is het niet een tikje *overdone* om al je hoop te vestigen in een baby?

Hoop is wat er overblijft als er geen andere optie meer is. Als je wanhoop ook in de ogen hebt gekeken. Vaak heb ik de luxe om een beetje cynisch te zijn, bijvoorbeeld over de wereldvreemde Simeons van deze wereld. Ik zie het ook in reacties op de actie 'We gaan ze halen' van Rikko Voorberg. Bij voorbaat al mislukt, dus waarom zou je het doen?

Maar misschien is dat hoop. Toch iets doen, terwijl het totaal zinloos lijkt. De Amerikaanse activiste Rebecca Solnit zei ongeveer:

'Cynisme is een zwart leren jasje dat iedereen goed staat; terwijl hoop een rose jurkje met ruches is tot boven je knie, waarin niemand gezien wil worden'.

Simeon wordt aan ons voorgesteld als een *tzaddik*, een rechtvaardige. Zeg maar een hedendaagse deuger, een Gutmensch. Zo iemand die tot vermoeiens toe en als het allang irritant geworden is nog steeds gelooft dat de wereld anders kan. Dat het zin heeft iets te doen. Dat het leven de moeite waard is en jij en ik ook. Dat er hoop is in het klein en in het groot. Simeon heeft zijn leven lang die hoop levend gehouden.

Simeon is een van die figuren die hun hele leven vorm durft te geven aan gerechtigheid. We weten niet hoe, we kunnen ons wel voorstellen dat hij het een en ander over zich heen heeft gekregen. Het leven kan zwaar zijn en ons moedeloos maken en deprimeren. En dat is echt zo, dat weet u ook. Hoop levend houden is niet zomaar afwachten. Het is de brokken zien en de muren, je eigen nietigheid, je angst en je eindigheid, en dan toch een klein stapje durven zetten.

Wat me zo ontroert, is dat Simeon hier wordt voorgesteld als iemand die het leven zo geleefd heeft en die dat nu in andere handen mag overdragen. Ook al lijkt dat zot en een beetje onnozel misschien.

Drager van hoop zijn in je eentje is zwaar, zo niet onmogelijk. Maar wij dragen niet alleen de hoop, de hoop draagt ook ons. Het scheelt als je het niet alleen hoeft te doen. Zoals hoe onze stemmen samen klinken als we stem durven geven aan hoop. Niet per se harmonisch, misschien onwennig, onzuiver, schurend. Wel allemaal dragers van hoop. En dragers van elkaars hoop.

Janneke Stegeman

We lazen: Lukas 2: 25-32